

WETEN WAAR JE NAARTOE GAAT IS
WETEN WAAR JE VANDAAN KOMT

JAN RADERSMA

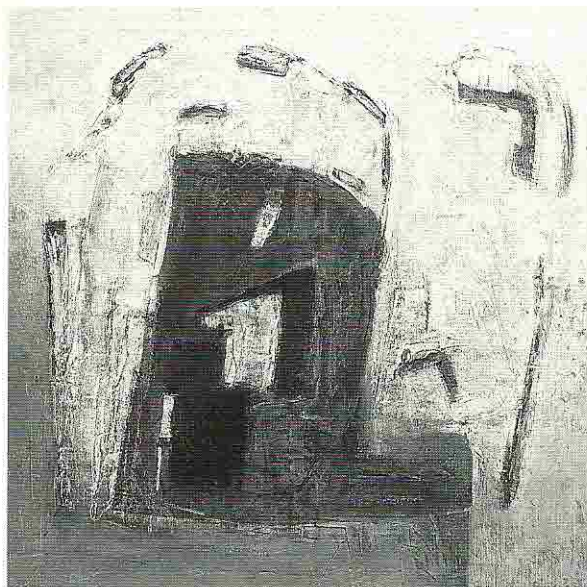
▲
Jan Radersma: Didjalan II,
1997; gemengde techniek,
53 x 52 cm

◀
Jan Radersma: Beeldelement,
gemengde techniek;
152 x 13 cm

◀
Jan Radersma :
Bali III, 1995;
gemengde techniek,
50 x 40 cm (foto
Herman de Winter)

Het klinkt eigenaardig, maar dat is het niet: een kunstenaar die op zijn schreden terugkeert. Jan Radersma gaat in zijn werk veelvuldig terug naar de plek vanwaar hij gekomen is en hij komt tijdens het schilderen herhaaldelijk terug op beslissingen die in een eerder stadium genomen zijn. Zo ontstaan gelaagde schilderijen, werken op papier en objecten die getuigen van een voortdurende opeenvolging van handelingen en overwegingen.

Jan Radersma:
Wachters III, 1995;
gemengde techniek,
125 x 125 cm
(Foto Peter Cox)

Schilderen, overschilderen, toevoegen, wegnemen, nuanceren en heroverwegen totdat het kunstwerk in een fase belandt waarin elke verdere toevoeging afbreuk doet aan het totaalbeeld. Jan Radersma doet niet anders. Zo is zijn werkwijze en zo zit hij als mens in elkaar. Hij is geen man van zelfverzekerde, krachtige gebaren, maar iemand die de nuance zoekt. De kunstenaar twijfelt en dus bestaat hij. Onrust en twijfel worden met hoofdletters geschreven. Ze vormen de basis voor zijn werkwijze en bepalen de manier waarop hij in het leven staat. Die instelling maakt hem tot een beeldend kunstenaar die het voordeel van de twijfel afdwingt en sublimeert.

Weten waar je naartoe gaat, is weten waar je vandaan komt. Indonesië: Jan Radersma werd er geboren (Djakarta, 1948). Zijn vader werkte als theeplanter in de omgeving van Bandoeng. Als het waar is dat indrukken opgedaan tijdens de eerste levensjaren bepalend zijn voor de rest van een mensenleven, dan verbleef Jan Radersma lang genoeg in Indonesië om er nooit meer van los te komen. Hoewel esthetische overwegingen in het werk van Radersma van groot belang zijn, gaat het hem nooit om schoonheid zonder diepgang. De zuiverheid, verstillings, balans, doorleefdheid, gelaagdheid en het doorwerkte karakter van een kunstwerk zijn niet los te zien van zijn persoonlijke behoefte aan evenwicht, oprechtheid en integriteit. Die eigenschappen manifesteren zich in zijn werk op een manier die in de dagelijkse werkelijkheid onbereikbaar is.

Tegelijkertijd is er de niet aflatende behoefte om uitspreken te doen. In die zin is elk schilderij een aforisme. Radersma houdt niet van vrijblijvende kunst. Zijn werk is echter evenmin in te passen in vaste denkkaders of sys-

temen. Het gaat om het uitspreken van gedachten en het openbaren van een geesteshouding en niet om het verkondigen van wijsheden.

'Er is meer in het geding dan alleen visuele aspecten,' zegt hij daar zelf over. 'Mijn werk moet ergens over gaan. Het moet een filosofie bezitten, een voorgeschiedenis hebben en een toekomstbeeld laten zien.'

In de muzikale voorkeuren van Jan Radersma klinkt een sterke hang naar oerbeleving door. Primitieve instrumenten en basisritmes spelen een belangrijke rol. Klanken zijn zenders. Ze brengen een boodschap over. Die tamtamfunctie is terug te vinden in de mystieke beleving van Radersma's werk. De schilder manifesteert zich in wezen niet anders dan een trommelslager. Kleuren nemen de functie van klanken over, vormen zijn tegenhangers van ritmes, composities vervangen melodieën. Kortom: beeldtaal wordt een substituuut voor woorden en klanken.

HERINNERINGEN

De kunst van Radersma heeft alles te maken met kleurrijke muziek en dans van oosterse beschavingen. Meditatieve kracht en bezwerend karakter zijn vertaald in beelden die herinneren aan rituelen en oerkracht. Een schilder kan evenals een magiër geesten uitdrijven of opwekken. Door gemoedstoestanden, geestesgesteldheden, filosofieën, opvattingen en gedachtengangen te verbeelden worden ze grijpbaar en dus beheersbaar. Beeldende kunst is zogezien een uniek middel om controle te krijgen op ondefinieerbare machten, krachten en processen.

In Radersma's meest recente werk is de organische en logische groei naar vrij in de ruimte staande beeldelementen het meest actueel, maar ook de eerste kistvormen hebben hun komst inmiddels aangekondigd. Die nieuwe wendingen worden ingegeven door dezelfde instelling, experimenteel lust en werkdrijf die in het verleden normstellend en maatgevend zijn geweest. Hoe groot de verscheidenheid in het oeuvre ook is, de overgave waarmee de ambachtelijke kant van het kunstenaarschap wordt uitgediept, is een constante factor.

Beenderlijm, formaline, water, natuurgips, pigmenten, sloophout, vergeelde bladresten, oude kwasten, zelfgemaakt papier, acryl, inkt, aquarel, oilsticks, krijt en metaal worden op alle mogelijke manieren verwerkt. Het meest gangbaar zijn de schilderijen, panelen en werken op papier. Minder bekend zijn de kunstenaarsboeken, objecten, prenten en wandreliefs. Belangrijkste overeenkomst in alle technieken is het ordescheppende karakter. Het lijkt een contradictio in terminis: verduurzaamde vergankelijkheid. Maar beeldende kunst kan uitersten verenigen. Jan Radersma brengt duurzaamheid en vergankelijkheid samen. Hij incorporeert oude, halfvergane restanten in nieuwe beelden.

Tentoonstelling: Jan Radersma (overzicht + recent werk); t/m 27 april in museum Van der Togt, Dorpsstraat 50, Amstelveen, tel.: 020 - 6452335.